

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 186. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359090016/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

«den hæderfulde Arv fra den ophøjede Filosofi» (*le glorieux héritage de la haute philosophie*).

Og paa ganske lignende Maade ivrer han mod Forsøgene paa at lægge et Erfaringsgrundlag under Moralens. «Istedenfor,» siger han, «at gaa ud fra den Følelse af Retfærdighed og Medfølelse, som lever i alle Menneskers Hjerte, søgte man at grunde Sædeligheden paa Hanget til Selvbevarelse og Velvære.» Han forstaar øjensynlig slet ikke den dybt filosofiske Drift, som har ledet Tænkerne af den modsatte Skole til at opiøse Retfærdigheds-Tanken i dens Grundelementer og vise hvorledes den opstaar og dannes. Han ivrer kun svulstigt over, at man ad den Vej ikke kunde naa til en aabenbaret Religion; «de guddommelige Beviser for den havde jo Vantroen forkastet»^{*)}. Den samme Tænkter som roser Montesquieu's *Persiske Breve* og bifalder at denne Skribent behandler Religionen som Bisag, forfærdes, hildet i Tidsalderens Halvhed, over de erfaringstro Filosofers Forsøg paa at finde de Grundelementer, der samvirker til Retfærdigheds-Ideens Formning. Og hos Barante ser man derfor, som antydet, allerede den uforstandige Spillen med det Dobbelttydige i Ordet Sensualisme, der hele Aarhundredet igennem skulde blive et Vaaben i Hykleriets og Nederdrægtighedens Hænder, idet Sensualisme vekselvis benyttes som Navn paa den bestemte Erkendelseslære, om hvilken det plejer at anvendes, snart som Betegnelse for Sanselighed, sanselige Lyster eller Læren om at sanselig Lyst er Livets Maal. Man finder allerede hos Barante som senere bestandig hos Cousin den overfladiske og uvidenskabelige Spiritualisme, der udvikler sig i Frankrig i Aarhundredets første Aartier, hævdet som den til Dyd og gode Sæder opmuntrende Filosofi.

Fru de Staël forfattede for en af Datidens Aviser, *Mercure de France*, en Anmeldelse af Barantes Værk, som Censuren dengang forbød at trykke, men som senere er bleven trykt i uforandret Form. Det er kun tre Blade; men en Kritiker vilde ikke have yderligere Vidnesbyrd behov for at skønne Forfatterindens Genialitet. Hun fremhæver først i varme Udtryk Forfatterens tidlige Modenhed og sjældne Maadehold, beklager kun, at han

^{*)} On arriva bientôt à tout nier; déjà l'incrédulité avait rejeté les preuves divines de la révélation et avait abjuré les devoirs et les souvenirs chrétiens.